

LANGEBAAN

langebaanschaatsen

lan·ge·baan·schaat·sen

alleen onbep. wijs

1 · schaatsen op ovale banen van 400 m

(Van Dale Woordenboek, 14e herziene uitgave, 2005)

LANGEBAAN

Het Nederlandse schaatsen in
75 legendarische ritten

AUTEURS

LEO AQUINA (LA)
NANDO BOERS (NB)
MENNO HAANSTRA (MH)
JEROEN HAARSMA (JH)
LISETTE VAN DER GEEST (LvdG)
ERIK VAN LAKERVELD (EvL)
NICK TOL (NT)
PETER VOSKUIL (PV)

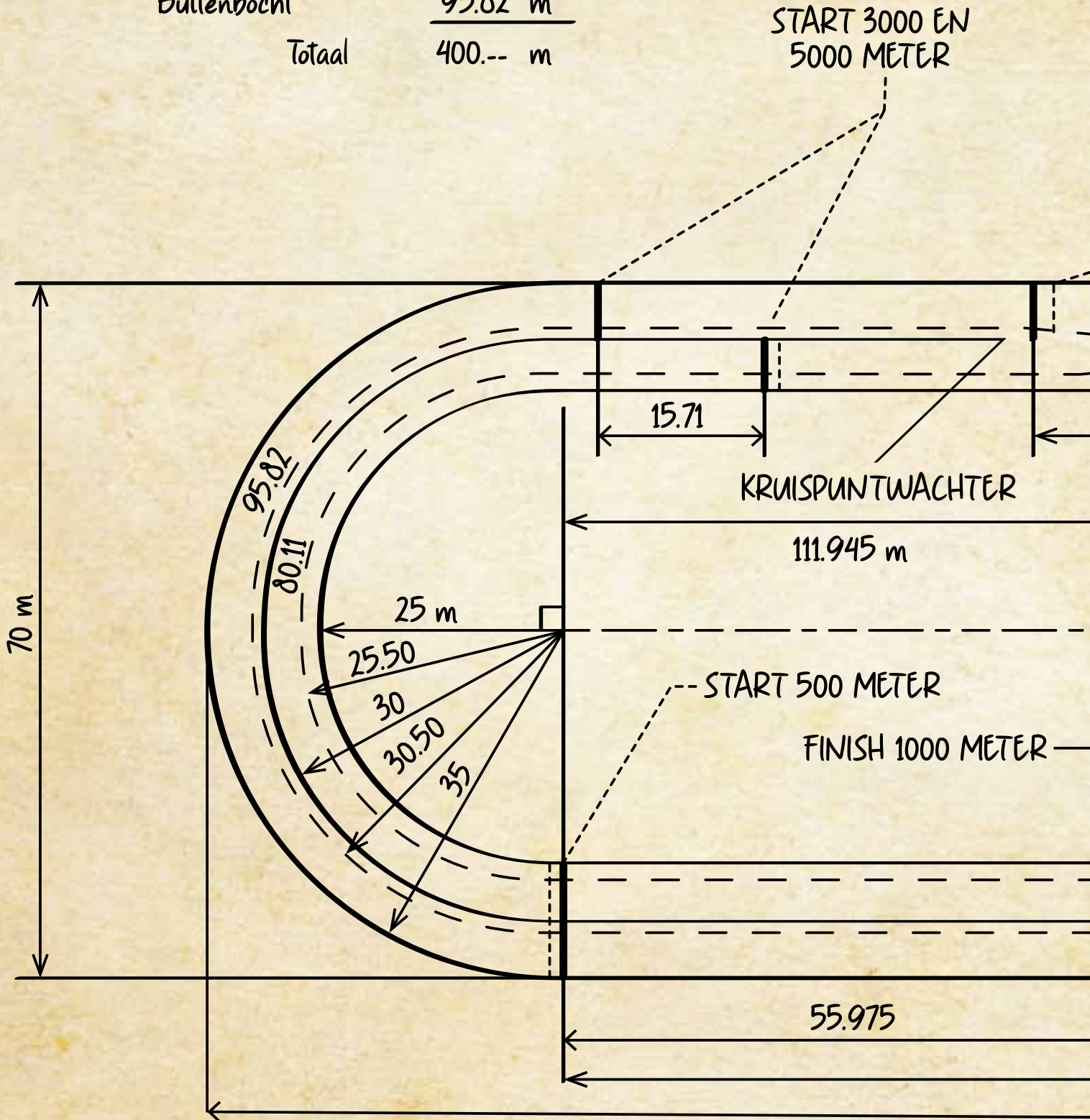
FOTOGRAFIE

MARCEL ANTONISSE · SOENAR CHAMID · JERRY LAMPEN · ROBIN UTRECHT · LEO VOGELZANG
EN VELE ANDEREN (ZIE VOOR EEN UITGEBREIDE FOTOVERANTWOORDING PAGINA 302)

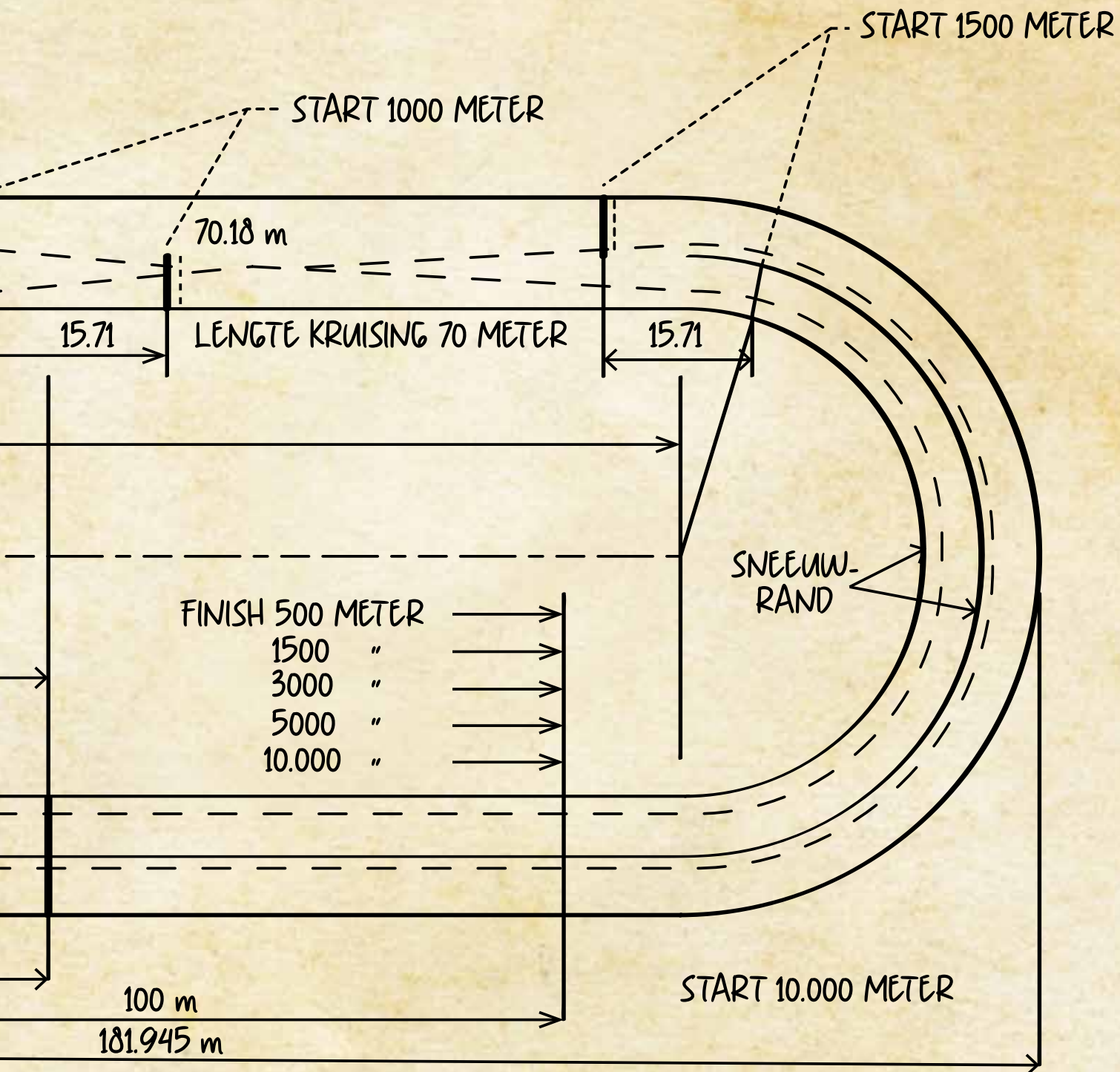

Berekening der baan

Rechte eind	111.945 m
Binnenbocht	80.11 m
Kruising extra	0.18 m
Rechte eind	111.945 m
Buitenbocht	95.82 m
<u>Totaal</u>	<u>400.-- m</u>

STANDAARD 400 M BAAN

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD			
Bert Wagendorp	18	Hosanna tussen haat en nijd	85
		Annie Borckink	
I HET KUNSTIJS TIJDPERK (1960 - 1974)	24	Het wonder van Heerenveen	87
		Hilbert van der Duim	
Elfstedenhelden sprinten op het eerste kunstijs	26	Hilbert moest nog een rondje	90
Jeen van den Berg & Reinier Paping		Hilbert van der Duim	
Eenzaam in Innsbruck	28	Een hard gelag	93
Willy de Beer		Yep Kramer	
Woensdagrijder op een mooie donderdag	31	Een beetje voor Frankrijk en een beetje voor Nederland	96
Rudie Liebrechts		Hans van Helden	
De val, altijd maar weer die val	34	Een goed gesprek met het ijs van Inzell	98
Kees Verkerk		Hein Vergeer	
Eenmansleger uit Delft doorbreekt hegemonie	38	Het eerste indoor wereldrecord	103
Stien Kaiser		Leo Visser	
Een prima score	43	Luis in de pels	106
Carry Geijssen		Jan Ykema	
IJsberen in Grenoble	46	Driemaal goud voor de pechvogel	109
Kees Verkerk		Yvonne van Gennip	
De gouden schaats	49	Bestuurders eerst	116
Ans Schut		Leo Visser	
Dwars door de magische grens	52	Kroonprins schittert in Veronica IJgala	118
Ard Schenk		Yvonne van Gennip en Willem-Alexander	
Dertig meter te veel	58	De contradictie van Christine Aaftink	120
Jan Bols		Christine Aaftink	
Afspraak is afspraak	62	Hij weet genoeg	124
Ard Schenk		Bart Veldkamp	
'Ik dacht nog, wat maken ze zich druk...'	64	Niemand is onverslaanbaar	126
Stien Kaiser		Falko Zandstra	
Welkom bij de profs	67	III DE REVOLUTIONAIRE JAREN NEGENTIG (1996 - 2005)	130
Jos Valentijn			
De laatste de beste	69	Revolutie vanuit een bad vol ijsblokjes	132
Atje Keulen-Deelstra		Rintje Ritsma	
II NIEUWE TIJDEN IN STRAKKE PAKKEN (1975 - 1995)	74	De gevierde molenaarszoon	134
		Jeroen Straathof	
Een slaapmutsje voor de studiebol	76	Lekker lang fantastisch	137
Harm Kuipers		Tonny de Jong	
Flyer in de sneeuw	80	Gekke tijden op klapschaatsen	139
Piet Kleine		Ids Postma	
Mooiste schaatser met moeilijkste karakter	82	Wegbereider op de sprint	142
Hans van Helden		Jan Bos	

De buitenaardse doorbijter Romme	145	Winnen vanuit de favorietenrol	212
Gianni Romme		Ireen Wüst	
Wie van ver komt	148	Verwarring in plaats van vreugde	216
Erben Wennemars		Michel Mulder	
Het grote gemis van de blonde schaatsgod	150	Bam, bám, BAM!	219
Rintje Ritsma		Stefan Groothuis	
De kromming rechtgezet	152	Alleen maar kracht en techniek	222
Ids Postma		Jorien ter Mors	
'Timmertje, Timmertje, wat ga je doen?'	154	In de juiste flow	225
Marianne Timmer		Jorrit Bergsma	
Op skivakantie met een gouden ring	156	Een ingeloste belofte	228
Annamarie Thomas		Koen Verweij	
Tegenslag te boven	158	Klein Duimpje	232
Gerard van Velde		Esmee Visser	
In Salt Lake City schijnt altijd de zon	164	Twijfel moet je gewoon niet hebben	234
Jochem Uytdehaage		Kjeld Nuis	
Wat is pijn?	168	Stiekem trots	237
Renate Groenewold		Sven Kramer	
Naar de ijskoningin	170	Zo wil je niet winnen	240
Barbara de Loor		Patrick Roest	
IV DE HEERSCHAPPIJ VAN IREEN EN SVEN	174	Succes is breekbaarder dan je denkt	244
(2006 - 2020)		Kai Verbij	
El Clásico	176	Zo hard heb ik nog nooit gereden	247
Michel & Ronald Mulder		Kjeld Nuis	
Wonderchild Wüst	180	Daar word je hard van	250
Ireen Wüst		Thomas Krol	
Hoogmoed komt voor de val	183	Een overwinning voor Paulien	253
Nederlandse ploegenachtervolging		Ireen Wüst	
De dag van zwart en goud	186	Slimme zet in een tactisch schaakspel	255
Marianne Timmer		Jorrit Bergsma	
Diepe dalen, hoge pieken	189	Gezicht van een nieuwe generatie	257
Bob de Jong		Jutta Leerdam	
Het briefje	192	Epiloog: interview	268
Gretha Smit		Henk Gemser	
Gek in zijn hoofd	196	NAWERK	283
Sven Kramer		Ontwikkeling schaatsrecords	284
Sluiproute naar de top	200	Namenregister	296
Paulien van Deutekom		Fotoverantwoording	302
Toem-toem-tjoem	203	Colofon	304
Mark Tuitert			
Gutdumme, het zal toch niet?	206		
Sven Kramer			

1960 - 1974

HET KUNSTIJS TIJDPERK

Lang voordat schaatsen een wedstrijd sport werd, was het al populair in Nederland. Niet alleen om van A naar B te komen, maar ook omdat het vertier bood in de wintermaanden, de periode van het jaar dat het werk voor veel mensen stil lag.

Tot het eind van de negentiende eeuw werden schaatswedstrijden overal volgens de lokale traditie georganiseerd. Maar toen de afstanden in Europa door de komst van stoomschepen en treinen kleiner begonnen te worden, kwamen de lokale gebruiken onder druk te staan: schaatsers wilden ook graag buiten hun provincie- en landsgrenzen de krachten meten. Daarvoor waren algemeen geldende regels nodig.

In 1885 ging het er in Leeuwarden bij de internationale schaatswedstrijden op de langebaan dan ook heel anders aan toe dan tegenwoordig. De deelnemers namen het tegen elkaar op in een wedstrijd over 1600 meter. De baan bestond uit twee rechte einden met halverwege één keerpunt en de schaatsers reden tegen elkaar in. Eén van de twee reed rechtsom, de ander linksom, met als gevolg dat de rijders elkaar op het keerpunt konden treffen. Degene die er het eerste aankwam, kon de binnenbocht nemen en had extra voordeel van zijn snelle start. Eén rijder moest de bocht rechtsom nemen, iets wat tegenwoordig als een buitensporig nadeel zou worden gezien.

Zo had elke schaatsbaan aanvankelijk zijn eigen vorm en regels. In 1892

kwam er een einde aan deze verwarring, doordat in Scheveningen op initiatief van onder anderen Pim Mulier de Internationale Eislaufvereinigung (IEV) – tegenwoordig de International Skating Union (ISU) – werd opgericht. Met de internationale organisatie van de sport werd het schaatsen over grenzen heen gelijkgetrokken en verdwenen de lokale varianten van het tableau. Dat was ook het lot van het kortebaanschaatsen, dat na de oprichting van de KNSB sterk aan belang zou inboeten. Met de IEV aan het roer kon het langebaanschaatsen uitgroeien tot een serieuze internationale sport.

OERTIJD

In deze begintijd leverde Nederland direct een aantal sterke schaatsers. Jaap Eden bijvoorbeeld veroverde op het Museumplein in Amsterdam de allereerste officiële wereldtitel. In later jaren gooiden ook Coen de Koning (wereldkampioen in 1905, op een minimaal bezet WK met slechts vier deelnemers) en Siem Heiden (wereldrecord in 1933 op de 5.000 meter) in internationaal opzicht hoge ogen, maar daarbuiten stelde het Nederlandse langebaanschaatsen internationaal niet veel voor. Dat kwam vooral doordat in ons land vanwege de onbetrouwbare winters duurzame trainingsfaciliteiten ontbraken. Niet voor niets zochten de talentvolste schaatsers al sinds het eind van de negentiende eeuw koudere oorden op, zoals Sankt Moritz, Hamar of Davos, om zich verder in hun sport te bekwamen.

In de jaren vijftig tekenden Wim van der Voort en Kees Broekman voor unieke prestaties. Zij veroverden in 1952 in Oslo de eerste Nederlandse olympische langebaanmedailles. Broekman, die een jaar later als eerste

Amsterdam, 1962, NK Allround. Henk van der Grift, de wereldkampioen van 1961, op de invrijbaan.

Nederlander het EK won, werd tweede op de 5.000 en 10.000 meter, Van der Voort pakte zilver op de 1.500 meter. Die medaille had goud kunnen zijn als een sneeuwbul hem niet dwars had gezeten.

KATALYSATOR

De opvolger van Coen de Koning kwam pas in 1961 toen Henk van der Grift wereldkampioen werd. Zijn overwinning in Göteborg zou een katalysator vormen voor de stormachtige ontwikkeling die het Nederlandse langebaanschaatsen daarna zou doormaken. Van der Grift was zelf naar Noorwegen verhuisd om de kwakkelwinters te ontvluchten en goed te kunnen trainen. Hij was het levende bewijs dat Nederlanders mee konden tellen in de sport, als ze maar genoeg tijd op het ijs konden doorbrengen.

Daags na Van der Grifts overwinning in Zweden – en de derde plek van Rudie Liebrechts – maakte de Nederlandse Sportfederatie NSF bekend dat het 250.000 gulden subsidie beschikbaar stelde voor de aanleg van een kunstijsbaan in Amsterdam en eenzelfde bedrag voor de plannen in Deventer. Daarnaast stond de NSF garant voor nog eens 250.000 gulden. De gemeente Amsterdam kon niet achterblijven en stelde zich garant voor een half miljoen. Ineens kon het plan voor een volwaardige kunstijsbaan in de hoofdstad, dat al enkele jaren bestond, worden uitgevoerd.

IMPULS

Men liet er geen gras over groeien. Al aan het eind van 1961 opende de eerste vierhonderdmeterkunstijsbaan in Nederland zijn deuren. De baan werd heel toepasselijk vernoemd naar Nederlands eerste schaatskampioen: Jaap Eden. Niet veel later zouden de kunstijsbanen in Deventer (1962) en Heerenveen (1967) volgen. Met de komst van het kunstijs zou het langebaanschaatsen in Nederland een grote impuls krijgen. De sport kreeg de kans om uit te groeien tot een serieus beoefende discipline. Niet alleen als het hard vroom, maar elke winter. Niet alleen voor de schaatsers die in

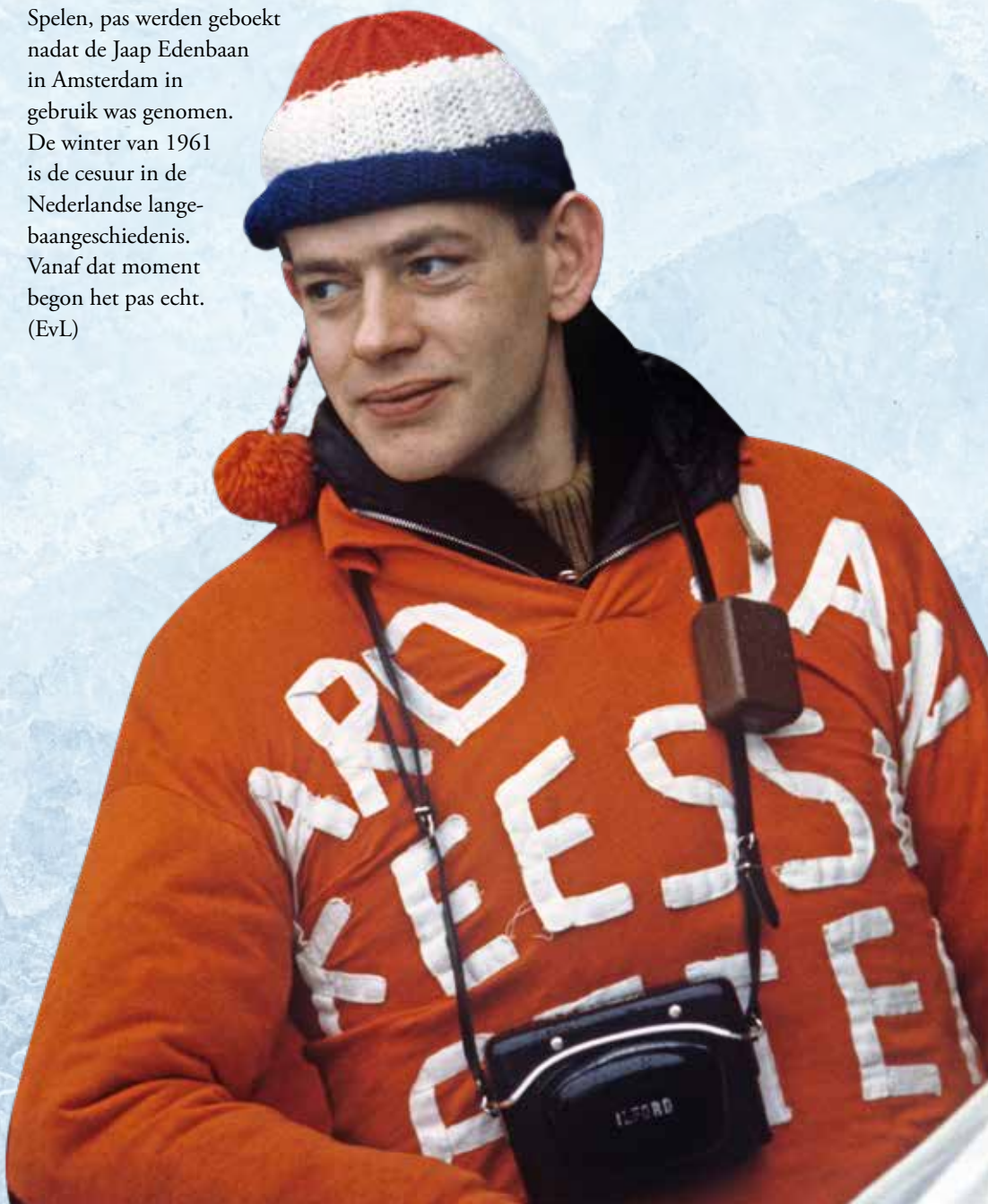

Amsterdam, 10 december 1961. De eerste openlucht kunstijsbaan van Nederland, de Jaap Edenbaan, een dag na de officiële opening.

[onder] Schaatssupporter, circa 1972.

Davos of Hamar mochten trainen of zelf de reis konden betalen, maar voor veel meer mensen. En niet te vergeten voor een nieuwe generatie van jonge schaatsers.

Het is veelzeggend dat de grootste internationale successen, gouden medailles op de Olympische Spelen, pas werden geboekt nadat de Jaap Edenbaan in Amsterdam in gebruik was genomen. De winter van 1961 is de cesuur in de Nederlandse langebaangeschiedenis. Vanaf dat moment begon het pas echt. (EvL)

ELFSTEDENHELDEN SPRINTEN OP HET EERSTE KUNSTIJS

JEEN VAN DEN BERG & REINIER PAPING | 22 DECEMBER 1961 | 500 METER | 48"4

Een gure wind beneemt de weinige toeschouwers bijna de adem. Het is zo'n typisch Hollandse winterdag waar niemand echt op zit te wachten: zwaar bewolkt en met een temperatuur rond het vriespunt. Overdag heeft het gedood. Het is te warm om op natuurijs te rijden.

Gelukkig hoeft het vanavond niet te vriezen. In Amsterdam wordt immers de eerste vierhonderdmeterkunstijsbaan van Nederland officieel geopend.

OPENING KUNSTIJSBAAN JAAP EDENBAAN AMSTERDAM

In de allereerste rit staan twee mannen naast elkaar die op de afstand die ze gaan rijden – de 500 meter – maar weinig te zoeken hebben: Reinier Paping en Jeen van den Berg. Van den Berg is een hele meneer. Hij heeft de Elfstedentocht van 1954 gewonnen en twee jaar later als een echte gentleman geweigerd de zege in diezelfde wedstrijd te aanvaarden nadat de organisatie de kopgroep van vijf gediskwalificeerd had. Het vijftal was gezamenlijk over de streep gekomen, zonder ervoor te sprinten. Uiteindelijk was er, na Van den Bergs weigering, niemand tot winnaar uitgeroepen. Ook als langebaanschaatser heeft Van den Berg zijn sporen verdiend. Hij is tweemaal naar de Olympische Spelen afgevaardigd: in 1956 en 1960. Hij heeft daar niet veel indruk gemaakt, maar sportminnend Nederland is dol op de schaatsende onderwijzer.

SUBTOPPER

Hoe anders is de reputatie van Paping. Hij mag dan meervoudig kampioen van Overijssel zijn, maar op zijn beste dagen is hij op nationaal niveau een subtopper. Wel heeft hij in 1955 Van den Berg verslagen op het Nationaal Kampioenschap in Heerenveen. Een jaar later is hij tweede geworden op de 10.000 meter op het NK in Rotterdam. Eenmaal had hij mee gemogen naar een internationaal titeltoernooi, het EK Allround in Falun in 1955. Hij was op de 5.000 meter echter ten val gekomen en in het klassement slechts dertigste geworden. De 10.000 meter had hij niet eens meer mogen rijden.

Paping had het niet zo op Van den Berg, vertelt Paping zestig jaar later. 'Hij was mijn grootste concurrent. En zeker

niet mijn vriend.' Zo dacht hij overigens ook over de bondscoach uit die dagen, Klaas Schenk, de vader van Ard. 'Ik ben wel eens met hem in Noorwegen geweest, maar ik had niets aan zijn aanwijzingen.'

Ook al is de 500 meter in Amsterdam van weinig belang, Paping gunt zijn tegenstander Van den Berg geen ruimte. Paping wint de rit, al rijdt hij met 48"4 niet de snelste tijd van de dag.

Dat doet Geale Lourens, die 48"2 klokt. Het is een matige tijd. Een paar jaar eerder heeft Egbert van 't Oever op dezelfde plek op een opgespoten natuurijsbaan al eens 48"4 gereden. Toch geldt de tijd van Lourens als een baanrecord. Paping moet de tweede plaats delen met Piet Neuvel. Later op de avond zal Wim de Graaff de 1.500 meter winnen in 2'36"0.

ONMIN

De onmin tussen Paping en Van den Berg zou in de Elfstedentocht van 1963 nog een doorslaggevende rol spelen. Toen Paping na Bolsward even stopte 'om een plasje te doen', reden zijn vluchtmakers Van den Berg, Jan Uitham en Anton Verhoeven verder. Te hard, meent Paping nog altijd. 'Ik moest een flink stuk inhalen. Dat lukte wel, maar toen zei ik wel tegen Jeen: "Moest je me kwijt?"' Direct daarna zette Paping aan om vervolgens in zijn eentje naar de zege te rijden. 'Het was helemaal fijn om van Jeen te winnen.'

Maar die tocht ligt op de decemberavond in 1961 nog in de toekomst. Deze avond draait het niet eens zozeer om de wedstrijden, maar meer om het feit dat na jaren van plannen maken de eerste vierhonderdmeterkunstijsbaan van het land officieel geopend kan worden. Al sinds 1955 zijn Amsterdammers daarmee bezig, maar door de wereldtitel van Henk van der Grift eerder dat jaar in Göteborg is het project in een stroomversnelling gekomen. Ineens blijkt er geld en enthousiasme en tien maanden later opent de ijsbaan zijn deuren, op 9 december. De schaatsliefhebbers zijn er in drommen op afgekomen. In de kleine twee weken voor de officiële opening hebben al 70.000 mensen op het kunstijs gestaan. Op 22 december volgt de feestelijke opening. De baan is mooi versierd met lampionnen en een reusachtige kerst-

boom op het middenterrein. Daar staat een tienjarige jongen tussen de Amsterdamse notabelen. ‘Hiermee geef ik deze baan de naam van mijn grootvader,’ klinkt het helder en hoog uit zijn mond. Het is overigens ook zijn eigen naam: Jaap Eden.

FAKKELTOCHT

Er is in een mooi spektakel voorzien. Om acht uur worden alle lichten gedoofd en betreedt een sliert schaatsers de verse ijslaag. Voorzien van fakkels glijden ze over het ijs, op de maat van de Schaatsenrijderswals, een muziekstuk uit 1882 van componist Émile Waldteufel. De lichte tonen van de

schaatsgrootheid. Zij ‘nam met enige sierlijke sprongen haar aandeel in de bonte stoet’.

Als de wedstrijden eindelijk beginnen, is het de meeste toeschouwers al te gortig geworden. Honderden zijn naar huis vertrokken. De feestelijk opgetuigde kerstboom zwiëpt inmiddels hevig heen en weer in de harde oostenwind.

De openingswedstrijden op de Jaap Edenbaan zouden snel vergeten worden. De rondetijden waren even matig als de sfeer die avond. Maar het belang van de kunstijsbaan werd niet veel later dubbel en dwars bewezen. Het NK dat op 29 en 30 december in Assen was uitgeschreven, zou ouderwets

Reinier Paping en Jeen van den Berg aan de start van de eerste officiële 500 meter op Nederlands kunstijs.

compositie contrasteren met het zwaarmoedige weer, maar de zwierige slagen van de schaatsers maken veel goed.

Achter de fakkeldragers volgt een vreemde stoet van sleeën die door ijshockeysers worden voortgetrokken. In de voorste slee zit de Amsterdamse Stedemaagd – of althans een vrouw die zich heeft verkleed als het standbeeld dat aan de ingang van het Vondelpark staat en de hoofdstad symboliseert. Of de gelijkenis goed is getroffen, is niet te zien. De vrouw is diep in haar kleding weggedoken. Alleen het puntje van haar neus is nog te zien. Ook burgemeester Gijs van Hall heeft het koud en zit, zo vermeldt *de Volkskrant*, ‘diep weggedoken in de kraag van zijn winterjas en getooid met een Engelse pet’.

Naast de hoogwaardigheidsbekleders betreedt ook Sjoukje Dijkstra de ijsbaan. Zij moet haar grootste roem nog bereiken, maar geldt als tweevoudig Europees kampioene en drievoudig nationaal kampioene in eigen land al wel als een

op natuurijs worden verreden, maar moest na één dag vanwege dooi worden afgelast.

In maart 1962 vond de tweede poging om die winter een NK te rijden plaats op de Jaap Edenbaan. Henk van der Grift won bij de mannen, thuisrijdster Willy de Beer bij de vrouwen. Waren er tussen 1901 en 1961 slecht 19 NK's, vanaf 1962 zou er nooit meer een winter zonder zijn. En het langebaanschaatsen in Nederland zou tot volle wasdom komen. Paping: ‘Zonder kunstijs waren de Nederlanders in de toekomst nooit aan de beurt gekomen.’

Zelf kon hij er niet echt meer van profiteren. De ijsbaan in Amsterdam was voor hem te ver van huis om regelmatig gebruik van te kunnen maken en tegen de tijd dat de ijsbaan in Deventer opende was hij al 31. ‘Ik ging daar uiteindelijk twee keer peer week naartoe om te trainen, maar eigenlijk was het voor mij te laat.’ (EvL)

EENZAAM IN INNSBRUCK

WILLY DE BEER | 31 JANUARI 1964 | 1.500 METER | 2'34"0

Daar stond ze dan, de eerste vrouw die namens Nederland mocht deelnemen aan het langebaanschaatsen op de Spelen: Willy de Beer. Zij in de buitenbaan, haar tegenstandster, Françoise Lucas, in de binnenbaan. Met het klinken van het startschot had De Beer al geschiedenis geschreven.

De Beer was in 1964 tijdens de Olympische Winterspelen in Innsbruck ook nog eens de enige Nederlandse langebaanschaatsster. Ze had het te danken aan haar goede WK Allround een jaar eerder in het Japanse Karuizawa. 'Daar was

**OLYMPISCHE SPELEN
OLYMPIA EISSTADION
INNSBRUCK, OOSTENRIJK**

ik naartoe gestuurd terwijl ik nog nooit echt een internationale wedstrijd had gereden. Ik werd er zo tussen gegooid.'

Tot ieders verrassing was de toen pas twintigjarige De Beer naar een zevende plek op de 1.500 meter gereden. 'Bij de schaatsbond dachten ze toen: we kunnen met haar wel naar de Spelen.'

Al met al had ze ook nooit erg veel ervaring kunnen opdoen. In de winter van 1955 was ze als dertienjarige verslingerd geraakt aan het schaatsen. 'Toen viel al op dat ik sneller was dan andere meiden.' Aan het einde van die winter had haar vader een paar noren voor haar gekocht, maar die lagen vervolgens drie jaar in de kast te verstoffen, verlangend naar vorst. Pas in 1959 zou het weer voldoende vriezen.

'Zo ging het steeds. Ik ging op mijn zeventiende bijvoorbeeld op een schaatsreis naar Hamar om daar vier weken te trainen, maar toen ik terugkwam, lag er in Nederland geen ijs. Pas toen eind 1961 de Jaap Edenbaan werd geopend, veranderde dat.'

NATIONAAL RECORD

Toen ze eenmaal terug kon vallen op kunstijs, begon ze zich echt te ontwikkelen. In maart 1962 verbeterde ze het nationaal record op de 1.500 meter met ruim tien seconden door de afstand in 2'47"2 te rijden. In die tijd werden alleen in Nederland gereden tijden als record erkend. De winter erna reed ze er in Deventer nog eens een kleine acht seconden af: 2'39"5. Eind 1963 scherpte ze haar eigen record aan tot 2'37"7. 'Bijna elke wedstrijd haalde ik er een seconde vanaf.' Ze was fanatiek en trainde hard. Daar keken sommigen nog

wel eens van op. 'Mensen vonden dat toch wel bijzonder. Ik was een beetje een vooruitloper, ook met de trainingen die ik deed. En als ik ging hardlopen, kreeg ik grappig bedoelde opmerkingen naar mijn hoofd. Er deden toen nog maar weinig vrouwen aan hardlopen en mensen moesten dan wat zeggen.'

PIONIEREN

Pionieren moest ze, want voor vrouwelijke schaatssters was niet erg veel geregeld. 'Ik moest alles zelf uitzoeken. Er was amper begeleiding.' Er was geen vrouwenbondscoach of een vrouwenkernploeg. De Beer trainde met de mannen mee. 'Op zich was dat niet verkeerd. Ik reed achter Ard Schenk, Kees Verkerk en Rudie Liebrechts aan.'

In Innsbruck was dat drietal er ook, samen met Peter Nottet. De mannen en zij waren in het olympisch dorp van elkaar gescheiden. Er was een verblijf voor mannelijke sporters en een 'damespaviljoen'. De Beer deelde daar een appartementje met Sjoukje Dijkstra, de kunstrijdster die olympisch goud veroveren zou. 'Ik kon het goed met haar vinden. Ik leefde ook met haar mee toen ze goud won, maar we hadden niet echt steun aan elkaar. Zij had een heel ander schema dan ik.' De Beer was veel alleen. 'Het was best eenzaam.'

Het was in allerlei opzichten onhandig dat ze niet bij de mannen was ondergebracht. 'Kees Verkerk sleep altijd mijn schaatsen, maar daarvoor moest ik dan naar het andere gebouw. Ik heb nog mijn best moeten doen om een toegangspasje te krijgen. Anders had ik helemaal geen steun gehad.' Ze zocht aansluiting bij andere landen. 'De Zweden hadden een goede damesploeg en een vrouwelijke coach. Daar werd ik door opgenomen. Pas bij de training en tijdens het eten zag ik de mannen weer.'

Maar wat graag had ze een groepje Nederlandse vrouwen om zich heen gehad. Carry Geijssen bijvoorbeeld, het jonge talent waar ze zo goed mee kon opschieten, of Stien Kaiser, die in de olympische winter opeens razendsnelle tijden liet noteren. Beiden waren niet voor de Spelen geselecteerd: Geijssen vond men te jong en onervaren, Kaiser, die toen vijfentwintig was, te oud. 'Zo redeneerde men toen. Ook bij de bond.'

Willy de Beer: 'Er zijn mensen die in hun teleurstelling blijven hangen, maar ik kijk er met veel plezier op terug.'

Willy de Beer bij terugkomst in Nederland na de Olympische Spelen van 1964.

‘Zeker met Stien is dat voor mij altijd wat pijnlijk geweest, hoewel we altijd goed met elkaar overweg hebben gekund. Maar ik had op het moment dat de selectie werd gemaakt al goede tijden staan. Zij en Carry waren eigenlijk te laat.’ De Beer voelde zich verloren en zat in Innsbruck niet lekker in haar vel. Misschien dat ze daarom niet kon laten zien wat een jaar eerder in Japan wél was gelukt. Toen had ze onbevangen kunnen rijden, op de olympische baan niet. ‘Je hebt mensen, zoals Stien Kaiser, die kijken niet rechts of links, maar gaan recht op hun doel af. Ik was een ander type.’

ZESTIENDE

Ze bleef op de 1.500 meter steken op de zestiende tijd: 2'34"0. ‘Dat was zeker niet mijn beste race.’ Winnares Lidia Skoblikova was met 2'22"6 meer dan tien seconden sneller. De Sovjetrijdster zou die Spelen alle afstanden winnen. De Beer reed ook nog de 1.000 meter (zeventiende) en de 3.000 meter (zevenentwintigste). ‘Ik heb het heel leuk gehad, hoor. Als je zo jong bent is het allemaal prachtig, maar als sporter vond ik dat het beter had gekund.’

De pers was niet mals over haar prestaties. Volgens *Het Parool* had zij haar selectie net als Peter Nottet aan een ‘onbegrijpelijke mildheid’ van het NOC te danken. Met geen woord repte de krant over de omstandigheden waarin De Beer had moeten presteren. Niets over de eenzaamheid die ze als enige langebaanrijdster had ervaren en geen letter over de rammelende medische begeleiding.

‘Ik was gevallen en had daar een dikke knie aan overgehouden, maar een fysiotherapeut of iets dergelijks was niet mee. Uiteindelijk hebben ze nog ergens een Chinees opgeroepen die me een keer behandeld heeft.’

De pers was niet mals over haar prestaties

De Spelen brachten niet wat ze ervan had verwacht, maar terugkijkend kan ze niet anders dan tevreden zijn. ‘Het is absoluut geen zielig verhaal. Er zijn mensen die in hun teleurstelling blijven hangen, maar ik kijk er met veel plezier op terug.’

Iemand moest de eerste zijn en dat was Willy de Beer. Zij was de wegbereider voor de grote olympische successen die de Nederlandse schaatsvrouwen in de decennia erna zouden behalen. (EvL)

WOENSDAGRIJDER OP EEN MOOIE DONDERDAG

RUDIE LIEBRECHTS | 25 FEBRUARI 1965 | 3.000 METER | 4'26"8

De avond is gevallen over Oslo. De tribunes van het Bislettschaatsstadion zitten vol. Ook al is het een donderdagavond, de felle lampen laten de ijsvloer schitteren. Rudie Liebrechts glijdt naar de start, naast hem stelt de Canadees Paul Enock zich op.

Liebrechts neemt de starthouding aan, knijpt met de ogen. Dan klinkt het startschot. De Canadees speelt weg.

RECORDWEDSTRIJDEN BISLETTSTADION OSLO, NOORWEGEN

Liebrechts had behoudend willen starten, maar laat zich opjagen door Enock. De Canadees rijdt alsof de duivel hem op de hielen zit. Liebrechts merkt hoe gemakkelijk hij zijn spoor kan volgen. De omstandigheden zijn dan ook goed: het vriest net en het ijs ligt er prima bij. Na 600 meter komt hij door in 55 seconden, drie seconden sneller dan hij voor ogen had gehad. Alle vooraf gemaakte plannen gaan overboord. Liebrechts voelt zich goed. Na twee rondjes van 34 seconden weet Liebrechts dat het kan: een wereldrecord. Hij versnelt nogmaals. Vijftienduizend Noren hebben de gang naar het ijsstadion gemaakt en laten zich horen als ze merken dat er iets bijzonders staat te gebeuren. Ze gaan op de banken staan. Enock heeft zich inmiddels in zijn razendsnelle start verslikt en rijdt op gepaste achterstand achter Liebrechts.

KOMEET

Vier jaar eerder was Liebrechts als twintigjarige op overonderende wijze de sport binnen gewalst. 'Een schaatsende komeet,' werd hij in de Noorse pers genoemd nadat hij in het plaatsje Stangen, tussen Oslo en Hamar, verbazing had gewekt op de 3.000 meter. Het had 17 graden gevoren, er had een dichte mist gehangen en toch was hij tot 4'46"1 gekomen. Dat was in januari 1961. Een kleine maand later reed Liebrechts, wederom op de 3.000 meter, een razendsnelle tijd in Hamar: 4'40"9. Hij bleef slechts een fractie boven het officiële wereldrecord dat in 1953 in Davos was gereden door Liebrechts' latere coach Anton Huiskes (4'40"2). Een wereldrecord kon niet ver weg zijn, oordeelde het schaats-journaille.

Volgens bondscoach Klaas Schenk was Liebrechts 'het grootste talent dat ik ooit heb gezien'. Hij was verbaasd geweest

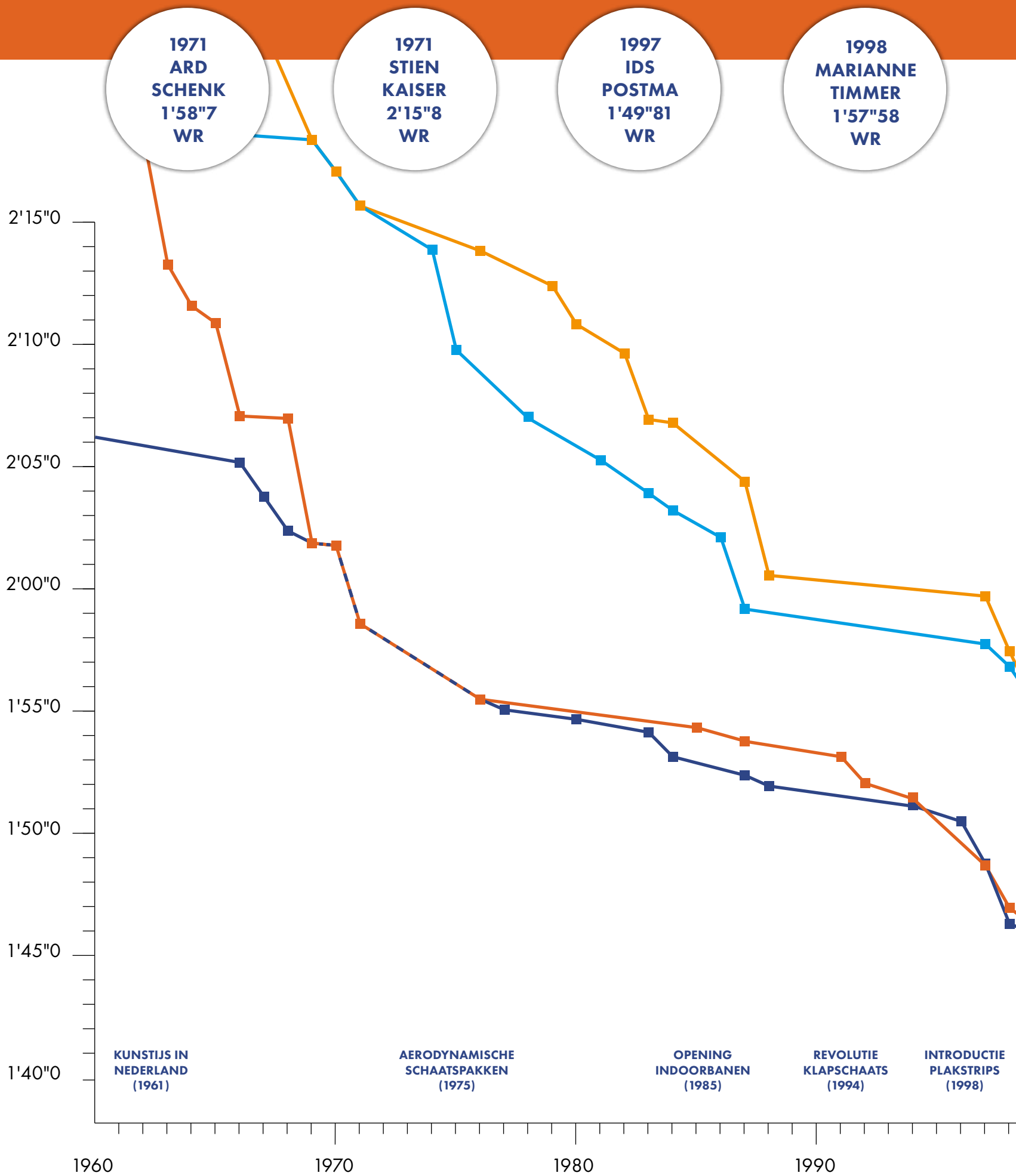
hoe goed de jonge tuinderszoon, die een getalenteerd wielrenner was, zich manifesteerde toen hij zijn geluk op de schaats beproefde. 'Onthoud mijn woorden,' liet Schenk optekenen. 'Hij is een geboren schaatsenrijder. Aan zijn zit hoeft niets meer veranderd te worden.'

In de Zweedse krant *Göteborgs-Posten* was de schaatsverslaggever ook zeer van de jonge Nederlander gecharmeerd. 'De stijl van Liebrechts is nog niet op zijn best, maar zij was goed genoeg om de grootste Nederlandse schaatsverrichting aller tijden volkomen te maken. Al in het volgende seizoen zal Liebrechts vermoedelijk gaan schrappen in de lijst van wereldrecords.'

De jonge Zuid-Hollander werd in die jaren in één adem genoemd met Ard Schenk en Kees Verkerk. 'De drie schaatsmusketiers' stond er in de kranten. Hem werd een grote toekomst voorspeld.

Schiphol, 27 februari 1964. De drie 'schaatsmusketiers' Schenk, Liebrechts (met brons) en Verkerk keren terug van het WK Allround in Helsinki.

1.500 METER

1999
ANNAMARIE
THOMAS
1'55"50
WR

2019
KJELD
NUIS
1'40"17
WR

GETALMAGIE OP DE METRISCHE MIJL

Records zijn bij uitstek geschikt om ritten kracht bij te zetten. Een wereld- of nationaal record maakt overwinningen extra historisch. Zeker als er ook nog eens getalrijm in de eindtijd plaatsvindt.

Neem bijvoorbeeld het wereldrecord dat Kees Verkerk op 9 februari 1969 in Davos klokke: 2'02"0. Omdat races toen nog op tienden van seconden werden beslist, is de decimaal die de honderdsten aangeeft nooit vastgelegd, maar neem van ons aan dat dat een 2 is geweest.

Verkerk en Ard Schenk speelden in die jaren sowieso haasje over met het wereldrecord op de 1.500 meter. Vijf jaar lang stuwden de twee elkaar tot nieuwe mondiale toptijden op, culminerend in die ene legendarische trainingsrit op 16 januari 1971 op de ijsbaan van Davos. Op die dag verpulverden beide heren uit het niets de tweeminutengrens.

Ard kwam uiteindelijk als de nieuwe wereldrecordhouder over de finish, maar dat was alleen maar omdat Kees in de laatste bocht even, héél eventjes, met zijn schaats in de sneeuwrand bleef hangen.

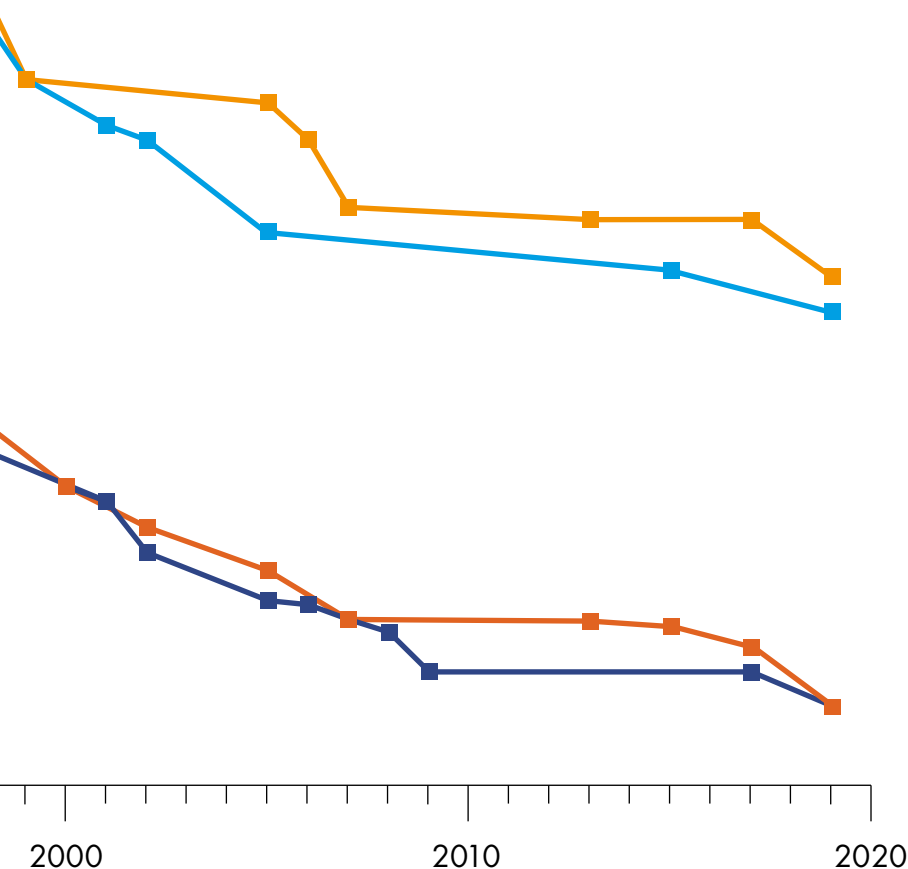
De 1'58"7 van Schenk werd pas in 1976 verbroken. Een andere Nederlander, de legendarische Hans van Helden, reed in één klap naar 1'55"61 in Inzell. Hoe snel ook, het volgende seizoen raakte hij zijn wereldrecord alweer kwijt aan een Noor (Jan Egil Storholt). En het zou tot 1994 duren voordat er weer een Nederlander wereldrecordhouder werd (Rintje Ritsma in 1'51"60).

In de nieuwe eeuw mochten nog eens drie Nederlanders zich wereldrecordhouder op de 1.500 meter voor mannen noemen. Jakko Jan Leeuwangh (1'45"56 in 2000), Erben Wennemars (evenaring 1'42"32 in 2007) en Kjeld Nuis (1'40"17 in 2019) brachten het wereldrecord richting de 1'40".

Bij de vrouwen speelde Nederland een minder grote rol bij de evolutie van het wereldrecord op de mijl. Ans Schut (2'18"5), Atje Keulen-Deelstra (2'17"2) en Stien Kaiser (2'15"8) haalden in respectievelijk 1969, 1970 en 1971 ieder een hapje van het wereldrecord af. Daarna gingen de Russinnen en (Oost-)Duitsers lange tijd met het wereldrecord aan de haal. Tot in 1998 de schaatskoningin van Sappemeer zich in Nagano meldde ('Timmertje, Timmertje, wat ga je doen?') en daar haar prachtige 1'57"58 op de borden zette.

Daar waar Timmer een honderdste te kort kwam voor volledige getalrijm, had Annamarie Thomas op de rand van het nieuwe millennium van ons ook best vijf honderdste minder snel mogen schaatsen. Want 1'55"55 was natuurlijk nóg magischer geweest dan de 1'55"50 waarmee Thomas nu de recordboeken in ging. (PV)

- Mannen • Wereldrecord (WR)
- Mannen • Nederlands record (NR)
- Vrouwen • Wereldrecord (WR)
- Vrouwen • Nederlands record (NR)

IV

2006 - 2020

DE HEERSCHAPPIJ VAN IREEN EN SVEN

In Turijn, tijdens de Winterspelen van 2006, begon een nieuwe episode in de Nederlandse schaatsgeschiedenis. Het was het toernooi waar Ireen Wüst op de 3.000 meter haar eerste olympische goud won en Sven Kramer op de 5.000 meter zilver pakte.

In februari 2005 waren ze allebei wereldkampioen bij de junioren geworden en verdienden ze een plekje in de grootste schaatsploeg van dat moment: TVM. Dat ze hun talent bij de senioren zo snel zouden verzilveren en bovendien jarenlang aan de top zouden blijven staan, had niemand indertijd kunnen bevroeden. En dat hun carrières zo synchroon zouden blijven lopen, was volstrekt uniek. Geen ander schaatsduo zou zo vaak als zij na alweer een gewonnen kampioenschap een arrenslee delen. Vóór hun doorbraak stond het Nederlandse schaatsen er ook al prima voor, daar niet van. Rond de millenniumwisseling hadden de commerciële ploegen vaste voet aan de grond gekregen en was iedereen aan de klapschaats gewend. De grote omwentelingen in de sport leken tot het verleden te behoren. Over de gehele linie telden de Nederlandse schaatsers mee. Of het nu om het klassieke allrounden ging of om afstandstitels. Zelfs bij het WK Sprint voor vrouwen was het Oranje boven, toen Marianne Timmer in 2004, twee jaar na de zilveren medaille voor Andrea Nuyt, wereldkampioene werd.

De Spelen van Salt Lake City waren niet zo succesvol verlopen als die van Nagano in 1998, maar dat kon ook

bijna niet, dacht menigeen. Acht medailles op de Spelen van 2002 was een uitstekend resultaat met goud voor Jochem Uytdehaage (5.000 en 10.000 meter) en Gerard van Velde. De vrouwen behaalden tweemaal zilver: Renate Groenewold op de 3.000 meter en Gretha Smit op de 5.000 meter. Die medailleoogst zou verbleken bij de schaatsuccessen die Nederland na Turijn zou boeken en waarvan Wüst en Kramer de aanjagers waren. Natuurlijk, er waren anderen die prijzen pakten, maar dit duo was telkens de constante. Wat niet betekent dat ze geen tegenslagen hebben gekend. Integendeel. Ze kampten met blessureleed, waren overtraint... alles kwam voorbij. Maar als iets dit tweetal kenmerkte, was het hun weerbaarheid. Ze keerden telkens terug. Een ellenlange erelijst was het gevolg. Met vijfmaal goud, vijfmaal zilver en eenmaal brons op haar palmares is Wüst de succesvolste Nederlandse olympiër ooit. En Kramer wist als eerste man op drie opeenvolgende Spelen de 5.000 meter te winnen.

ANDERHALF DECENNIUM

Met succes slaagden Wüst en Kramer erin zich anderhalf decennium lang de jongere talenten van het lijf te houden, zeker bij het allrounden. Kramer weerstond Koen Verweij en Jan Blokhuijsen. Pas nadat hij in elf jaar tijd negen wereldtitels had behaald, moest hij in 2018 Patrick Roest voor zich dulden. Ondertussen maakte Wüst het vrouwen als Diane Valkenburg, Annouk van der Weijden en Antoinette de Jong meer dan lastig. Sinds 2007 verloor ze het WK Allround slechts éénmaal van

een landgenote. Dat was in 2008, toen haar beste vriendin Paulien van Deutekom in Berlijn de wereldtitel pakte.

In de vijftien jaar dat Wüst en Kramer de scepter zwaaiden, groeiden de andere Nederlandse schaatsers mee. De professionaliseringsslag die rond de millenniumwisseling was geslagen, werd nog verder uitgediept. De eerste tekenen daarvan werden zichtbaar in Sotsji, toen de Nederlandse equipe de prijzenkast leegschudde en met 24 medailles (acht keer goud, zeven keer zilver en negen keer brons) huiswaarts keerde. Het was veelzeggend dat Mark Tuitert, in 2010 nog olympisch kampioen op de 1.500 meter, in Sotsji de enige Oranjeman was die geen medaille won.

Het opvallendst aan de Spelen van Sotsji was dat de Nederlandse mannen heersten op de sprintnummers. Bij de mannen was het podium op de 500 meter met Michel Mulder, Jan Smeeckens en Ronald Mulder volledig oranje gekleurd en op de 1.000 meter tekenden Stefan Groothuis en Michel Mulder voor goud en brons. Volgens hen zelf was de oorzaak hiervan dat de sprinters van coach Gerard van Velde en Jac Orie in een onderlinge strijd verwickeld waren. De concurrentie tussen deze commerciële ploegen had het niveau omhoog gestuwd. Dat was al gebleken op de WK's sprint in de aanloop naar de Spelen: Stefan Groothuis had het kampioenschap in 2012 gewonnen, Michel Mulder in 2013 en 2014. Een kleine twintig jaar na Sanex bleek dat profschaatsen niet alleen goed was voor de portemonnee

van de sporter, maar dat de sport als geheel ervan meeprofitteerde. Die onderlinge strijd zou steeds opnieuw winnaars voortbrengen, mannen als Nuis, Thomas Krol, Dai Dai Ntab en Kai Verbij, die in 2017 wereldkampioen sprint werd.

Aan de andere kant van het spectrum, op de lange afstanden, liet het commerciële model ook ruimte voor een coach als Jillert Anema, die zijn marathonschaatsers aan het langebanen kreeg en in 2014 met Jorrit Bergsma een even indrukwekkende als onverwachte olympische kampioen afleverde. Anema zou met Irene Schouten en Arjan Stroetinga ook de massastart kleuren.

En dan waren er nog schaatsers die niet vanuit de commerciële ploegen doorbraken, maar andere routes bewandelden. Jorien ter Mors bijvoorbeeld, die als shorttrackster de langebaansport binnen denderde en ondanks tegenslagen veel wist te winnen. Of Esmee Visser die vanuit een opleidingsploeg olympisch goud veroverde in Pyeongchang. Een belangrijk gevolg van het professionele model, dat zich de laatste tien jaar begint te manifesteren, is de levensduur van de schaatscarrières. Dankzij duurzame sponsorcontracten kunnen sporters langer doorgaan. Ze worden niet, zoals in amateursport gebruikelijk is, gedwongen op een bepaald moment voor hun maatschappelijke carrière te kiezen. Tel de sterk verbeterde trainingsinzichten daarbij op en het mag niet verbazen dat niet alleen een liefhebber als Bob de Jong nog lang kon door schaatsen nadat hij de dertig al ruim gepasseerd was, maar dat de meeste topschaatsers inmiddels tot ver voorbij hun dertigste door schaatsen.

In de jaren van overvloed bleef kritiek op de Nederlandse overheersing niet uit. Niet in de laatste

plaats vanuit eigen land. De enorme successen, zo redeneerde men, zouden de sport de das omdoen. Buitenlanders, voor zover die al in de sport geïnteresseerd waren, zouden zich gedemotiveerd van deze malle Hollandse discipline afwenden. Misschien moesten Nederlanders hun schaatskennis eens actiever met andere landen gaan delen om de strijd weer spannender te maken. Wüst, Kramer en in hun kielzog al die andere medaillewinnaars deden er schamper over. Als we eens niet winnen, wordt er gemord, en als we wél winnen, is het ook niet goed, mopperden ze.

PLOEGENACHTERVOLGING

De Internationale Schaatsunie (ISU) worstelde al een tijdje met de vraag hoe het schaatsen voor niet-Nederlanders aantrekkelijker kon worden gemaakt. Om die reden was op de Spelen van 2006 de ploegenachtervolging geïntroduceerd en werd later de massastart als nieuw onderdeel gelanceerd. Tegelijkertijd perkte de

ISU de startplekken per land in. Zo werd voorkomen dat het podium op de 10.000 meter volledig door Nederland bezet zou worden, zoals in Sotsji was gebeurd. Voortaan mochten er per land slechts twee stayers starten. Maar, al boden de buitenlandse schaatsers in Pyeongchang meer weerstand dan in Sotsji, de Nederlanders bleven winnen. Op de Spelen van Pyeongchang veroverde de Nederlandse ploeg in totaal zestien medailles, waaronder zeven van goud. Nuis was de opvallendste winnaar. Hij maakte, na twee eerdere mislukte pogingen om zich te kwalificeren, zijn debuut met een dubbele zege op de 1.000 en de 1.500 meter.

Nieuwe vaandeldragers melden zich, steeds opnieuw. Mannen als Roest en Krol, maar zeker ook vrouwen, zoals Jutta Leerdam, die in februari 2020 de schaatswereld versteld liet staan met de wereldtitel op de kilometer in Salt Lake City. De jeugd komt eraan. (EvL)

EL CLÁSICO

MICHEL & RONALD MULDER | 7 JANUARI 2006 | 500 METER | 37"87

‘Eerst dacht ik dat Frank Snoeks de term bedacht had, maar uit navraag bleek dat ik het zelf geweest ben,’ zegt Ronald Mulder. In 2006 rijden Michel en Ronald Mulder op het NK Sprint in Assen voor het eerst tegen elkaar, terwijl de camera’s van de televisie draaien. Ze eindigen precies gelijk: 37"87.

NK SPRINT DE SMELT ASSEN

‘Die kunnen allebei thuiskomen,’ roept NOS-commentator Snoeks in de microfoon. Even later staan ze samen onwennig voor de camera van Mart Smeets. De onderlinge wedstrijd tussen tweelingbroers Michel en Ronald Mulder op de 500 meter groeit in het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw uit tot een begrip in de Nederlandse schaatswereld: El Clásico. Maar eigenlijk rijden ze helemaal niet graag tegen elkaar.

Al van kleins af aan maken de tweelingbroers overal een wedstrijdje van. Als ze van huis vertrekken, rennen ze de voordeur uit om te kijken wie er als eerste bij de auto is en als ze terugkomen andersom. De pleisters voor alle kapotte knieën waarmee Michel en Ronald thuiskomen na rondjes om het blok – rennend, fietsend of skeelerend – zijn niet aan te slepen. Als ze maar kunnen racen.

‘Wij waren bij de junioren eigenlijk nog niet goed,’ zegt Ronald. ‘Iedereen keek indertijd naar de SARA-lijsten op maandagochtend. Wij waren eerder rond de honderdste plek te vinden dan in de top tien.’ De tweelingbroertjes zijn klein voor hun leeftijd. Trainers Wil IJsseldijk en zijn zoon Maikel van de Deventer IJclub hebben vertrouwen in de jongens. Motorisch zijn ze goed en als ze gaan groeien, komen de snelle tijden vanzelf. Alleen dat skeeleren. Iedere winter als de broers van de kleine wieltes terug op het ijs stappen, moeten vader en zoon IJsseldijk die wilde skeelerbewegingen bijshaven. Ze doen het vijf jaar lang met liefde.

Michel en Ronald leggen zich niet op één sport vast. Ze voetballen, tennissen en volleyballen net zo lief als dat ze skeeleren en schaatsen, maar geleidelijk worden die laatste twee sporten belangrijker. Met skeeleren zitten ze al van jongs af aan bij de Nederlandse top en op het ijs gaat het naarmate ze groter en sterker worden ook steeds harder. Ze delen het baanrecord voor B-junioren op de 100 meter in Deventer: 10"06. Als ze zeventien zijn, krijgen ze een uitnodiging voor de selectie van het gewest Oost. Ze hebben de schaatskleding al gepast als de nieuwe trainer van het gewest zijn eisen op tafel legt: niet meer skeeleren. ‘We hebben die kleding één dag in huis gehad,’ grinnikt Michel. ‘Dat was voor ons geen optie.’

Trainers Herman Engbers en Koen Wijlens ontfermen zich over de Mulders in de regionale CA-ploeg. Daar krijgen ze uiteindelijk hun vuurdoop bij de Nederlandse seniorentop. Ze kijken hun ogen uit in Assen op het NK Sprint van 2006. In de kleedkamer wordt Ronald door een collega-schaatser uitgelachen omdat hij sokken aan heeft in zijn schaatsen.

PRESTIGESTRIJD

Dat Ronald en Michel tegen elkaar moeten rijden, hadden ze niet verwacht. Na de eerste dag is er een afzegging, waardoor de loting moet worden aangepast. Blij zijn ze er niet mee. Ze zijn tweelingbroers en ze schaatsen allebei, maar op die leeftijd zijn ze vooral ook op zoek naar hun eigen identiteit.

‘Een prestigestrijd,’ noemt Snoeks het in zijn televisiecommentaar. ‘Ronald is normaal gesproken de snelste, maar gaat hij ook winnen? O, wat mooi [...] een echte tweeling, beter kan niet: 37"87 voor beiden.’ Michel lacht als ze over de streep komen. Ronald baalt: ‘Het zag er natuurlijk mooi uit. We doen ook nog eens tegelijk het kapje van ons hoofd. Maar ik was helemaal niet bezig met dat verhaal. Ik dacht alleen maar: sjonge-jonge, wat slecht.’

In de daaropvolgende jaren ontfermt Gerard van Velde zich over de broers. Met APPM krijgt zijn ploeg een sponsor en samen met onder anderen Freddy Wennemars kunnen ze voor het eerst als fullprofs door het leven. Ze rijden nog altijd niet graag tegen elkaar en de kans dat ze hetzelfde paar loten, wordt steeds kleiner omdat Ronald snel beter wordt. Ronald kwalificeert zich voor de Olympische Spelen van 2010 in Vancouver en Michel mist de boot. Hij gaat wel mee als supporter, maar het knaagt. In 2011 wordt Ronald Nederlands kampioen op de 500 meter en krijgt hij een aanbod van Jac Orie, de coach van Control, op dat moment de toonaangevende ploeg als het om sprinten gaat. De broers bespreken het met elkaar en allebei vinden ze dat Ronald de kans moet pakken. Maar ook dit knaagt bij Michel: ‘Natuurlijk moest hij naar Control, je carrière is belangrijker dan het feit dat wij tweelingbroers zijn. Maar ik was zelf ook schaatser en ik had dezelfde ambitie.’

De overstap van Ronald naar een andere ploeg is misschien het laatste zetje dat Michel nodig heeft om ook de absolute top te halen. ‘In het schaatsen haalden we veel motivatie uit onze onderlinge concurrentie,’ zegt Ronald. ‘Als Michel ietsje beter was, werd ik serieuzer en andersom was dat ook

het geval.' Met Beslist.nl als nieuwe sponsor en een aantal snelle nieuwe schaatsers, krijgt de equipe van Gerard van Velde na het vertrek van Ronald meer slagkracht. Michel vindt er zichzelf opnieuw uit: 'Het vertrek van Ronald was voor mij een stimulans. Ik moest nu echt voor mezelf keuzes gaan maken als topsporter.'

SOTSJI

Bijna alles wat Michel in de daaropvolgende drie seizoenen aanraakt, verandert in goud, met als absoluut hoogtepunt de olympische 500-metertitel in Sotsji. Hoewel ze op dat moment geen ploeggenoten zijn, was dat zonder zijn broer niet gelukt. Op het OKT in Heerenveen wint Ronald de eerste omloop, terwijl Michel een fikse misslag maakt. Als ze hun schaatsen staan te slijpen voor de tweede omloop, pept Ronald zijn broer op. 'Kom op, gewoon een normale rit rijden en je wordt tweede.' Een normale rit rijdt Michel vervolgens niet, maar het daverende baanrecord van

34"31 is ruimschoots genoeg om zich samen met Ronald te kwalificeren voor de Spelen. In Sotsji zelf zijn de rollen omgedraaid. Michel wint de eerste omloop en Ronald zit in zak en as met een magere zesde plaats. 'Podium kan nog steeds,' houdt Michel hem voor. En inderdaad, achter Michel en Jan Smeekens pakt Ronald brons.

Michel wint zijn olympische titel op buizen van zijn broer. 'Ik ben altijd meer een gevoelschaatser geweest en Ronald meer de krachtpatser. Ronald reed op hardere schoenen en stijvere buizen,' legt hij uit. 'Rond 2012-2013 keken we veel naar de buitenlandse concurrentie: Tae-bum Mo, Kyouhyuk Lee en Jeremy Wotherspoon. Zij reden allemaal op verlengde buizen en dat wilde ik ook. Ik heb maat 41-42, dus ik wilde een buis voor maat 44 proberen. Ronald had nog een setje liggen waarop hij zelf niet uit de voeten kon en dat heb ik getest bij trainingwedstrijden in Erfurt.' Michel won in Erfurt en de rest is geschiedenis: 'Dat is het setje waarop ik in drie jaar bijna alles gewonnen heb.'

Niet alleen op technisch vlak zijn Michel en Ronald andere schaatsers, ook in mentaal opzicht verschillen de broers van elkaar: 'Ze zeiden altijd dat Michel minder goed tegen druk kon en dat ik onder druk beter presteerde,' zegt Ronald. 'Misschien is dat zo, maar hij is wel olympisch kampioen... op die manier wil ik ook wel niet tegen druk kunnen.' Het is de druk van de olympische titel waar Michel de meeste moeite mee heeft. Ronald: 'Ik zei wel eens tegen hem: "Het lijkt wel alsof jij minder blij bent met jouw gouden medaille dan ik met mijn bronzen." Er ontstond een bepaald verwachtingspatroon en het is super lastig op het moment dat je het even kwijt bent.'

In 2015 pakt Michel nog zilver op de 500 meter op het WK Afstanden, maar in de jaren daarna gaat het almaar minder. Ronald op zijn beurt begint steeds meer te winnen. Hij wordt Nederlands kampioen sprint in 2017 en Europees kampioen 500 meter in 2018.

LEUK

De onderlinge strijd blijft, maar de aversie tegen de broeder-twist op het ijs verdwijnt in de loop der jaren. Als de broers na Sotsji weer samenkomen in de ploeg van Gerard van Velde hoeven ze hun eigen identiteit niet meer te bevechten en dat maakt El Clásico relaxter. 'Op een gegeven moment maakten we er een leuk ding van', zegt Ronald.

'Ik kon er zelfs gebruik van maken. Michel was mijn ideale tegenstander, want hij opende iets langzamer dan ik. Als hij binnenbocht startte, kon ik op de kruising mooi naar hem toe rijden.' Dat is precies wat hij na Sotsji doet op de wereldbekerfinale in Heerenveen. Het levert hem genoeg punten op om in 2014 de wereldbeker op de 500 meter te winnen. Michel wordt tweede.

In de loop der jaren rijden Michel en Ronald talloze malen tegen elkaar. Op 2 november 2018 komen ze in Thialf op het kwalificatietoernooi voor het wereldbekerseizoen opnieuw in exact dezelfde tijd over de streep: 35"22. Ook dit keer is Michel daar blijer mee dan Ronald. Ze kwalificeren zich beiden voor de wereldbekers en dat is voor Michel op dat moment alweer enige tijd geleden. Het lukt Michel vervolgens niet om zich te plaatsen voor de Olympische Spelen van Pyeongchang. Ronald gaat daar net als acht jaar eerder in Vancouver wél naartoe. Door een bijholteontsteking wordt hij zevende op de 500 meter.

Op 21 december 2019 treffen de broers elkaar voor het laatst in een trainingwedstrijd voor het NK Afstanden in Thialf. Ronald post het op Instagram: 'El Clásico vandaag was nipt... 34"91 om 34"96! Maar we tellen hem @muldermichel @schaatsteamreggeborgh.'

Bij het afscheid van Michel als schaatser spreekt Ronald: 'Concurrent, tweelingbroer en vooral ook vriend [...] Doordat jij nu gestopt bent, is de einduitslag van El Clásico 33 voor jou, 34 voor mij.'

Achteraf vertelt hij lachend: 'Die uitslag heb ik verzonnen... maar ik denk wel dat ik vaker gewonnen heb.' (LA)

WONDERCHILD WÜST

IREEN WÜST | 12 FEBRUARI 2006 | 3.000 METER | 4'02"43

Er is een Ireen Wüst van voor 12 februari 2006 en een Ireen Wüst van erna. Die van ervoor zat thuis met het bord op schoot op de bank in Goirle naar de Olympische Spelen van Salt Lake City te kijken en durfde hardop te dromen: 'Wat gaaf zou het zijn als ik daar ooit mag staan.' Haar ouders droomden mee. 'Dat zou dan over acht jaar zijn,' antwoordden ze. Eerder leek onmogelijk.

Wisten zij veel hoe 'absurd snel' de sportcarrière van hun dochter zich zou ontwikkelen. Dat een vijftienjarige gewestelijk rijdster, op dat moment al apetrots na een zesde plaats op de NK junioren, in vier jaar op zou klimmen tot lid van de olympische equipe. Om vervolgens onbevangen in Turijn haar toekomst te veranderen.

OLYMPISCHE SPELEN OVAL LINGOTTO TURIJN, ITALIË

De Ireen Wüst van voor die 12e februari zette olympisch kampioenen op een voetstuk. Bij haar eerste ontmoeting met Gerard van Velde en Jochem Uytdehaage, kampioenen van Salt Lake City maar ook haar nieuwe teamgenoten bij schaatsploeg TVM, overheerst ontzag. 'Ik durf echt niet tegen ze te praten.' Ook dan droomt ze: 'Als ik toch ooit olympisch kampioen word, dat zou zo vet zijn.'

BABYVET

Ze is in 2006 de schaatsster met babyvet in het gezicht. Een puppy, zoals ze dat zelf omschrijft. Negentien jaar pas, dan hoort dat er nou eenmaal bij. Ze is enthousiast. Ongepolijst. Moet nog leren dat schreeuwen in een microfoon onnodig is op het middenterrein van een schaatsbaan, hoe hard de herrie in een hal soms ook klinkt. Voor haar is alles rondom de Olympische Spelen, waar ze zich tot haar eigen verbazing zo jong al voor geplaatst heeft, indrukwekkend. Een avontuur. Ze kijkt haar ogen uit.

Er is dat olympisch dorp, met die eetzaal en een spelletjeshal en ze denkt: *holy*, wat is dit allemaal? Een gratis kapper ook nog. Ploeggenoten en staffleden geven tips. Ze heeft een eigen dekbed gekocht, ter vervanging van het vieze Italiaanse lakentje dat voor haar klaarlag. Haar ramen zijn afgeplakt met karton bij gebrek aan gordijnen. Alles is fantastisch.

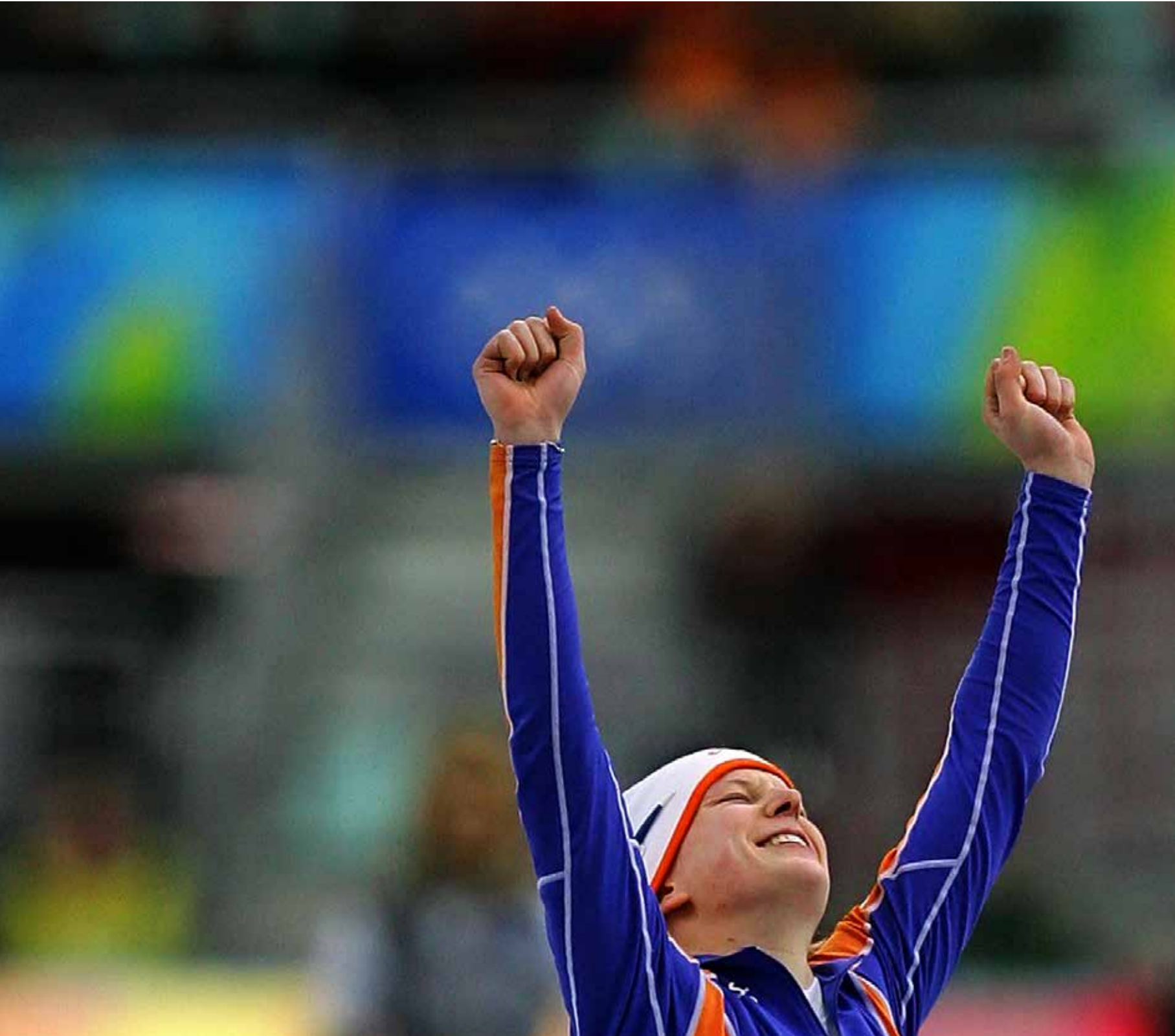
Deze Spelen zijn haar leermoment. 'Geniet ervan,' zegt iedereen. Ze weet hoe haar tien jaar oudere ploeggenote Renate Groenewold zich heeft voorbereid. Een rode cirkel om die 12e februari. 'Dan wil ik olympisch kampioen worden,' had Renate meermaals hardop gezegd.

Het maakt dat Wüst een dag voor de olympische 3.000 meter bij haar coach Gerard Kemkers langsgaat en zegt: 'Ik weet dat Renate voor goud gaat, maar eigenlijk ga ik dat ook.' Kemkers reageert luchtig: 'Ja, ja, dat is goed.' Niet omdat hij er geen vertrouwen in heeft, wel omdat hij de druk laag wil houden. Ondertussen schaatst Wüst tijdens de trainingen harder dan ooit, zelfs een temporondje dat tot en met de winter van 2020 als laaglandrecord zal blijven staan.

Naast haar bed ligt de biografie van Yvonne van Gennip. Daarin leest Wüst hoe Van Gennip goud won in Calgary. Dat inspireert. Alles is al prachtig, Wüst beleeft de Spelen in een soort flow, maar dat verhaal geeft het sportevenement nog wat extra magie. En ja, vervolgens komen de zenuwen.

Bij haar gaat dat gepaard met slecht eten. Zit ze dan in de 'vreetschuur' in het olympisch dorp van Turijn met een bord

pasta voor haar neus en Kemkers die zegt: 'Je moet wel even eten.' Wüst denkt: dit kan ik echt niet.

Tot zanger Jan Smit onverwachts in het beeldscherm van haar telefoon verschijnt en in een filmpje vertelt dat zij 'straks onze nummer een is'. Wüst denkt: wow, wat is dit? Het blijkt een verrassing van haar coach. Het bezorgt een kick en verlaagt de druk. Later zal Wüst zeggen: 'Hoe hij het heeft geregeld weet ik niet, maar Gerard wist op dat moment heel goed wat voor mij werkte.'

NIEUW

Alles is nieuw. Die zondag op de wedstrijddag ziet ze in haar appartement televisiebeelden van vlak daarbuiten. Moniek Kleinsman fietst over de brug naar de ijsbaan en valt – zonder zich te bezeren – precies voor draaiende camera's van de Nederlandse omroep. O, denkt Wüst. Staan ze daar al te filmen? Daar moet ik dadelijk dus opletten, niet vallen. Het gaat goed.

Op de ijsbaan loopt ze door de lange tunnel van de kleedkamer naar het middenterrein. Alleen. Muziek in haar oren. Er zijn zenuwen, maar op een fijne manier. O vet, het gaat beginnen, denkt ze. De wereld gelooft later dat Jan Smit haar door de tunnel begeleidt, dat een van zijn nummers haar helpt in die laatste momenten voordat ze het ijs opstapt en alles anders wordt. Maar in haar oren hoort Wüst de Zweed Christian Walz een aanstekelijk deuntje zingen:

*How you gonna run at the speed of sound,
Ooh, oh, wonderchild.*

Dit ben ik, denkt Wüst. Ik ben eigenlijk nog een kind, misschien ga ik wel een medaille pakken, en dat zou een

wondertje zijn ook. Wonderchild. Van angst is geen sprake. Zij denkt: ik wil mezelf laten zien aan de wereld. Hier ben ik, negentien jaar, en ik ga gewoon heel hard rijden vandaag. Vanaf ronde één heeft ze een fijn ritme te pakken. Ze is gretig. Voor het eerst in haar leven rijdt er een televisiecamera over een rail met haar mee langs de baan. Wüst maakt er een spel van: pak me dan, als je kan. Elke ronde hoort ze haar broer en zus schreeuwen. Het is een groot feest om te rijden. Hier doet ze het voor. Ze is geen torenhoge favoriet, ze is een deelnemster zonder seniorentitels achter haar naam. Een schaatsster die zichzelf één doel heeft gesteld: ik wil de beste race uit mijn nog korte carrière rijden.

Ze slaagt. Ze schaatst ongeveer even snel als tijdens het olympisch kwalificatietoernooi in Thialf. En dat terwijl iedereen de voorgaande weken zo zat te zeuren dat het ijs daar veel beter is dan in Turijn. Haar armen gaan in de lucht. Dit is een fantastische rit, denkt ze. En, terwijl ze wacht tot haar concurrentie klaar is, komt het besef: misschien is dit zelfs wel genoeg voor een medaille. Met die gedachte verdubbelen ook haar zenuwen. O jee, wat nou als dit een medaille wordt? Aan goud durft ze niet eens te denken.

Het grappigste is misschien nog wel: als ze die dag vierde zou zijn geworden, zou ze het hebben bestempeld als een fantastisch debuut. Maar 12 februari 2006 wordt meer dan fantastisch. Niemand haalt haar tijd van 4'02"43. Wüst wordt eerste. Olympisch kampioen, als jongste Nederlandse schaatsster ooit.

Vanaf dan is alles anders. En toch ook weer niet. 'Ik weet nog dat ik 13 februari wakker werd en dacht: o ja, ik voel me precies hetzelfde als op 11 februari,' zegt Wüst veertien jaar later. Dat besef is destijds een eyeopener. 'Op dat moment viel het hele magische gelijk in duigen. Wat ook wel weer fijn is. Je bent niet specialer wanneer je olympisch kampioen bent, al keek ik er als kind wel zo tegenaan.' Maar toch. Zelf veranderde ze misschien niet, opstaan veranderde niet, maar uiteindelijk verander je wel, weet ze nu. Omdat de wereld om haar heen door haar winst van die gouden medaille compleet verandert. Boodschappen doen, met vriendinnen de stad in, uit eten, nooit meer is dat zoals voor 12 februari. Altijd gaat het gepaard met de vraag om een handtekening, een foto. Of blikken, op zijn minst.

GOUDZUCHT

Zondag 12 februari 2006 verloor Ireen Wüst haar onbevangenheid en anonimiteit. Nooit zou ze meer schaatsen zonder verwachting van buitenaf. Nooit had ze niets meer te verliezen. Ze verloor iets, maar oogste vooral veel. Een medaille. Gretigheid. Goudzucht. Succes. Die olympische titel voedde haar ambitie. Zette de toon van een grootse carrière. Ik wil pertinent geen 'onedayfly olympisch kampioen' zijn, dacht ze nog. Dat werd zij niet, de Ireen Wüst van voor 12 februari, de dromer, het wonderchild, zou Nederlands beste olympiër worden. Wist zij veel. (LvdG)

HOOGMOED KOMT VOOR DE VAL

NEDERLANDSE MANNEN | 16 FEBRUARI 2006 | PLOEGENACHTERVOLGING | DNF

Een extremere periode dan het seizoen 2005-2006 heeft Carl Verheijen in zijn loopbaan als schaatser nooit meegemaakt.

In augustus wordt hij vader van zijn eerste kind: dochter Manouk. In december verbreekt hij het wereldrecord op de 10.000 meter in een volgepakt Thialf met 12.500 uitzinnige toeschouwers. In januari is er dat bizarre EK Allround in Hamar, waar hij door omstandigheden teleurstellend als negende eindigt. En als klap op de vuurpijl volgen in februari de Winterspelen in Turijn, waar de gediplomeerde basisarts op eenendertigjarige leeftijd een ultieme kans krijgt om zijn allereerste olympische gouden medaille te winnen.

OLYMPISCHE SPELEN OVAL LINGOTTO TURIJN, ITALIË

Op de ploegenachtervolging wil hij dit bewerkstelligen. Verheijen is in 2005 al eens wereldkampioen geworden op dit onderdeel. Het staat in Turijn voor het eerst op de olympische agenda. Een team bestaat uit drie personen, plus één of twee reserve(s). De mannen rijden acht rondes, de vrouwen zes. Samen met Mark Tuitert, Erben Wennemars, Sven Kramer en Rintje Ritsma vormt Verheijen een ploeg die al geruime tijd vrijwel onverslaanbaar is. Nederland is dan ook de belangrijkste titelkandidaat.

KOPMAN

Verheijen is de kopman, die de tactiek bepaalt en aan alle races deelneemt. In de voorronde tegen Noorwegen rijdt hij samen met Tuitert en Ritsma. 'Ons afgesproken aflossings-schema was: twee schaatsers op kop en één rijder erachter die kon "uitrusten" om daarna de kop weer over te nemen,' licht Verheijen toe.

In de kwartfinale start Nederland in een andere samenstelling: Verheijen, Kramer en Wennemars. Het team van gelegenheidscoach Ab Krook rekent daarin af met Rusland, waarna op donderdag 16 februari de strijd met Italië wacht. Er wordt afgesproken om het basisteam intact te laten en Tuitert zijn opwachting te laten maken in de finale. 'Het kwam niet in ons hoofd op dat we de finale niet zouden halen,' erkent Tuitert, die een jaar eerder samen met Verheijen en Wennemars wereldkampioen op de ploegenachtervolging werd in Inzell. 'We dachten allemaal wel een beetje

dat we in Turijn zouden gaan winnen. Eerlijk is eerlijk.' In de halve finale tegen Italië gaat Nederland voortvarend van start. Met nog drie rondes te gaan liggen Verheijen, Kramer en Wennemars met een seconde voorsprong op de tegenstander op koers voor een finaleplaats. De klok staat op 2'24"8 als Kramer eerder dan gepland de koppositie wil overnemen en Wennemars zich laat zakken. 'Zoiets kon en mocht gebeuren, omdat we elkaar heel goed kenden en aanvoelden,' analyseert Verheijen. 'Als iemand zich sterk voelde en nog een rondje extra wilde gaan, dan speelden we daarop in.'

Dit keer gaat het faliekant mis.

BLOKJE

Kramer stapt op een blokje en glijdt uit. De negentienjarige Fries neemt zijn ploeg- en kamergenoot Verheijen mee in zijn val. Wennemars rijdt nog kort door, maar dan dringt ook bij hem het besef door. Hij slaat zijn handen voor zijn gezicht. Weg finaleplaats, weg titelkansen. Verheijen: 'In de trainingen zeiden we nog: we moeten niet te dicht tegen de blokjes aan rijden, daarvoor is het risico te groot. Maar dit was vooral pech. We hebben veel races op een vergelijkbare manier gereden en alle voortekenen waren goed.'

Krook gooit van teleurstelling zijn rondebord op het ijs. Hij was er zó van overtuigd dat de gouden medaille hier voor het grijpen lag. Ook de rijders zijn diep teleurgesteld. Verheijen: 'We baalden enorm, maar beseften ook dat dit iedereen had kunnen overkomen. Zoiets doe je niet expres. Accepteren en doorgaan dus, hoe moeilijk ook.'

Tuitert: 'De fout zat meer in onze tactiek, waarop we onvoldoende hadden getraind. We maakten het onszelf te ingewikkeld. De kans op fouten wordt dan te groot, zeker tijdens de Olympische Spelen. Dat evenement is met geen andere wedstrijd te vergelijken. De druk is immens, iedereen is anders dan anders. Kleine haarscheurtjes worden daar grote scheuren.'

TROOSTFINALE

Nederland wint uiteindelijk de troostfinale. Verheijen, Kramer en Tuitert rekenen af met Noorwegen. De rijders zijn allesbehalve blij met het brons en nemen met zure gezichten de felicitaties in ontvangst. Italië is de kampioen, Canada